

ULUSAL AÇIK ERİŞİM ÇALIŞTAYI

8-9 Kasım 2012 Hacettepe Üniversitesi, Sıhhiye, Ankara

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

AE2012

Açık Erişim ve Telif Hakları

Sami Çukadar

sami.cukadar@bilgi.edu.tr

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Sunum Planı

- Telif Hakları
- FSEK
- Türk Hukukunda Sözleşme
- Açık Erişim ve Telif Hakları

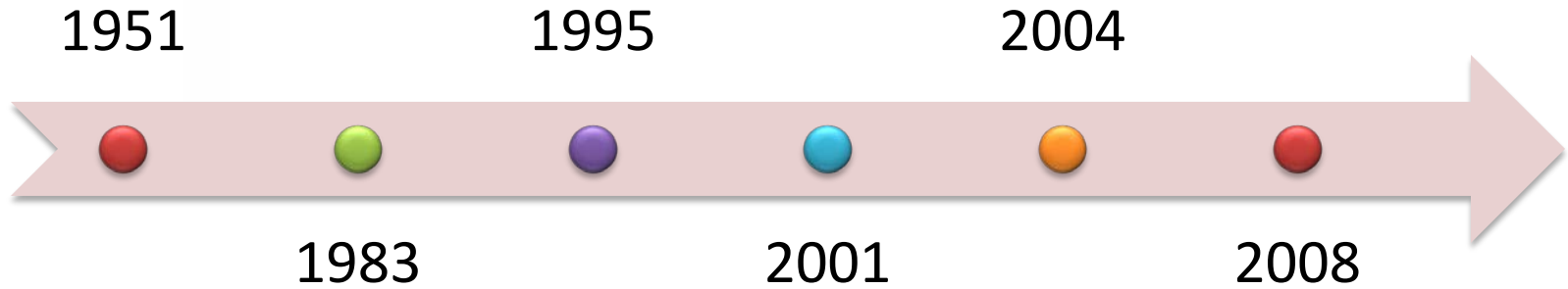
Telif Hakları

- Telif hakları özgün ve yaratıcı eser sahiplerine (yazar, sanatçı, besteci, tasarımcı, vd.) belirli bir süre için yasayla tanınan manevi ve mali haklardır.
- Amaçlar:
 - Kişisel: Yaratıcı eser sahiplerini telif hakları aracılığıyla ödüllendirmek ve daha fazla eser yaratmaya özendirme.
 - Toplumsal: Özgün ve yaratıcı eserleri belirli bir süre geçtikten sonra toplumdaki herkesin yararlanmasına sunmaktır.

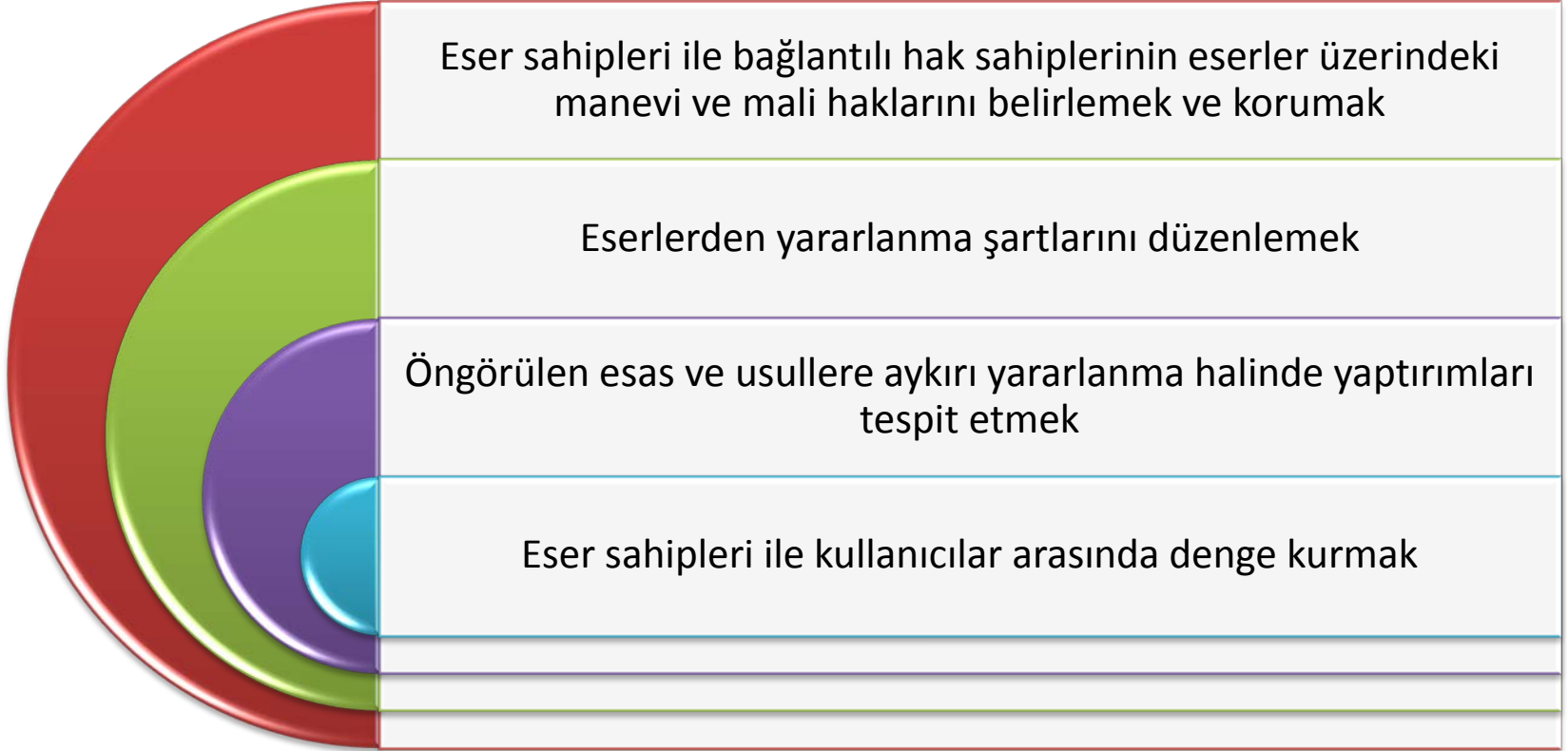

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK)

- 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), ülkemizde eser sahiplerine ve bağlantılı hak sahiplerine ilişkin düzenlemeleri içeren temel kanundur.

FSEK'nun Amaçları

Eser

Kanunumuza göre bir fikir ve sanat ürününün eser olarak kabul edilip koruma altına alınabilmesi için:

- Sahibinin hususiyetini taşıması,
- Şekillenmiş olması,
- Kanunda sayılan eser türlerinden birine girmesi,
- Fikri bir çabanın ürünü olması gerekmektedir.

Eser Türleri

İlim ve edebiyat eserleri

Güzel sanat eserleri

Musiki eserleri

Sinema eserleri

Veri tabanları

Hak Sahipleri

Eser sahipleri

Bağılantılı hak sahipleri

İcracı sanatçılar

Fonogram yapımcıları

Film yapımcıları

Radyo televizyon kuruluşları

Haklar

Manevi Haklar

Mali Haklar

Manevi Haklar

Umuma arz

- Bir eserin umuma arz edilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını münhasıran eser sahibi tayin eder.

Adın belirtilmesi

- Eseri, sahibinin adı veya müstear adı ile yahut adsız olarak, umuma arz etme veya yayımlama hususunda karar vermek salahiyeti münhasıran eser sahibine aittir.

Eserde değişiklik yapılmasını menetme

- Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.

Eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları

- Eser sahibi, gerekli durumlarda, aslın maliki ve zilyedinden, koruma şartlarını yerine getirmek kaydıyla, 4. maddenin 1.ve 2. bentlerinde sayılan güzel sanat eserlerinin ve 2. maddenin 1.bendinde ve 3. maddede sayılıp da yazarlarla bestecilerin el yazısıyla yazılmış eserlerinin asıllarından geçici bir süre için yararlanmayı talep etme hakkına sahiptir .

Mali Haklar

İşleme hakkı

- Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Çoğaltma hakkı

- Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Yayma hakkı

- Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Temsil hakkı

- Bir eserden, (...) (1) doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarıyan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı

- Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Mali Hakların Özellikleri

Faydalanma
hakkı
münhasıran
eser sahibini
ait

Sınırlı sayıda

Birbirine bağılı
değil

Mali Hakların Süresi ve Devri

Eser sahibi veya mirasçılara kanunen tanınan mali hakların süresi **70 yıldır.**

Mali haklar yer ve muhteva itibariyle **sınırlı** veya **sınırsız**, **karşılıklı** veya **karşılıksız** olarak veya sadece **kullanma yetkisini** başkasına devredebilir.

Mali hakların devrini konu alan sözleşme ve tasarrufların **yazılı olması** ve **konuları ayrı ayrı göstermesi şarttır.**

Çoğaltma Hakkı

- 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 22. maddesinin 1. fıkrasında “*Bir eserin aslını veya kopyalarını, her hangi bir ęekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir*” ęeklinde düzenlenmiştir.

İlgili Genel İstisna

Şahsen kullanma istisnası

- Bütün fikir ve sanat eserlerinin, (...) (2) kâr amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması mümkündür.
- Ancak, bu çoğaltma hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar veremez ya da eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz.

Yayma Hakkı

- Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Umuma İletim Hakkı

- Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Türk Hukuku'nda Sözleşme

- **Sözleşme:** Hukuki bir sonuç doğurmak üzere iki veya daha ziyade kişinin karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile uyuşmasının ifade eder (Kocayusufpaşaoğlu,2008, s.95)
- “Bir akdin mevzuu kanunun gösterdiği sınır dairesinde serbestçe tayin olunabilir. Kanunun kati surette **emreylediği** hukuki kaidelere ve veya kanuna muhalefet, ahlaka veya umumi intizama yahut şahsi hükümlere müteallik (ilişkin, ilgili) haklara mugayir (aykırı) bulunmadıkça iki tarafın yaptıkları mukaveleler muteberdir”. (BK m.9)
- **Emredici hukuk kuralı :** Bir hukuksal ilişkinin taraflarınca aksinin kararlaştırılmasına hukuk düzenince izin verilmeyen kurallara emredici kurallar denir. (Oğuzman, Barlas, 2006, s.67)
- Kanunda kişi ile ifade edilen hem özel hem de tüzel kişilerdir. Eğer özel bir durum olursa ayrıca belirtilir.

Taahhüt ve Tasarruf Sözleşmesi

... sayılan tasarruf muameleleri henüz vücuda getirilmemiş veya tamamlanacak olan bir esere taallük etmekte ise batıldır. (FSEK m.48)

AÇIK ERİŞİM

3 N

Neyi

Nerede

Nasıl

NEREDE

Üniversitelerde yapılan tezlerin açık erişimde yer alması

Aşağıda başlığı yazılı olan tezimin/tezlerimin ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimle ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

.../.../200

İmza

a. Yukarıda başlığı yazılı olan tezimin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimle ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

☐ Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum	☐ Ertelenmesini istiyorum*	3 yıl
Yayımlama İzni	*(Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıl	

b. Tezimin Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından çoğaltılması veya yayımının 29.12.2012 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra (a) maddesindeki koşulların geçerli olacağını kabul ve beyan ederim.

29.12.2009

İmza:.....

Kurumların bünyesinde üretilen
eserlerin açık erişimde
sunulabilmesi

Açık erişimde olan bir eseri istediğim
zaman sitemden kaldırabilirim

Üniversiteler Yayın Yönetmeliği

Madde 14- Üniversiteler yayınladıkları her türlü yayından;

- a) Yükseköğretim Kurulu'na 2 adet,
 - b) Birimin bağlı olduğu üniversite kütüphanesine 5 adet,
 - c) Tüm üniversitelerdeki konu ile ilgili öğretim elemanlarına birer adet,
 - d) Türkiye içinde aynı konuda öğretim yapan kuruluş kitaplıklarına ikişer adet,
 - e) Atatürkçü düşünce ve Türkiye Cumhuriyetinin temel ilkeleri ile ilgili yayınlardan üniversite yönetim kurullarınca karar verilen kişi ve kuruluşlara birer adet,
 - f) Aynı konuda öğretim yapan Türk Cumhuriyetlerindeki yükseköğretim kuruluşlarının kütüphanelerine birer adet,
- verilir.

Bu sayılar ve diğer kanun hükümleri gereğince ücretsiz olarak dağıtılacak eser sayıları kararlaştırılan baskı sayısı dışında kabul edilir.

Öneriler

- Lobi faaliyetleri arttırılmalı
- FSEK'e öksüz eserlerle ilgili madde eklenmeli
- Üniversiteler Yayın Yönetmeliği güncellenebilir
- Örnek yazar sözleşmeleri